

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Capvt Primvm. Tobias junior sanitatis à Deo impetrandæ cupidissimus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

est. Sumendum à Deo principium; omnis in eo finis claudendus; omnia Dei beneficia paratis gratis accipienda. Exurgite ergo, & deprecemur Deum, quia sic jungimur Deo.

9. V.

6. A. Serratore orbis Domino Jesu. Luc. cap. 6. vers. 12. Ambros. l. 5. scribitur quam debeas emulari. Quid enim te pro salute tuâ post initium.

Chrys. to. 3. inquit, si qua vos necessitas facit ire in agrum, vel ad vigiliâs progredi, quomodo per totam noctem vigilant. Toto anno Christi Nascens non pervigilari solet, sed nec tota. Sunt, qui vel herilis officii, vel aliter coacti surgant, sed eam noctem pane omnem lusuibus consumant. Sunt & alii, qui surgant, sed etiam inviti, hinc angulos querunt & latebras, ubi somno intemptivo indulgeant. Hinc jure Christus suum occinat. Sicine? Non potestis unâ horâ vigilare mecum? Vigilare & orare vel semel in anno his talibus nemo persuaserit. Pari modo plurimos nemo Tullius permoverit, ut vel unico Parasceves die, vel horam consueto somno detrahant, & ad matutinam de Christi cruciatibus cognitionem maturi convenient. Nec objurgationes, nec preces apud ejusmodi pecudes

Matt. c. 26. vers. 40.

VI. AD hoc ipsum precandi studium Servator Orbis, Dominus Jesus tempore nostrum suis tam præceptis, quam exemplis excitavit. Et erat, quod Lucas asserit, *pernoctans in oratione Dei*. Ambrosius hanc pervigilii orationis ideam noctantibus oculis opponens: *Species tibi datur, Christiane, inquit, forma præscribitur quam debeas emulari. Quid enim te pro salute tuâ facere convenit, quando pro te Christus in oratione pernoctat?* Illud Christiani frigidissimi argumentum est. Non tantum nec unquam quidem noctem, sed nec duas tresve horulas vel semel quidem pro Christo pervigilare velle. In conventiculis nocturnis quam facile vigiletur? B. Chrysostr. id suis exprobrans: *Scitis etiam mulieres, inquit, si qua vos necessitas facit ire in agrum, vel ad vigiliâs progredi, quomodo per totam noctem vigilant.* Toto anno Christi Nascens non pervigilari solet, sed nec tota. Sunt, qui vel herilis officii, vel aliter coacti surgant, sed eam noctem pane omnem lusuibus consumant. Sunt & alii, qui surgant, sed etiam inviti, hinc angulos querunt & latebras, ubi somno intemptivo indulgeant. Hinc jure Christus suum occinat. Sicine? Non potestis unâ horâ vigilare mecum? Vigilare & orare vel semel in anno his talibus nemo persuaserit. Pari modo plurimos nemo Tullius permoverit, ut vel unico Parasceves die, vel horam consueto somno detrahant, & ad matutinam de Christi cruciatibus cognitionem maturi convenient. Nec objurgationes, nec preces apud ejusmodi pecudes

quidquam proficiunt; ab assuetis vel latum unguem abduci se non ferunt. Christiani sanè frigidissimi, aut profus mortui hæc signa sunt. Interim quotidianum est piscatoribus, poratoribus, lusoribus, amatoribus, sal. spargentibus, venatoribus, venatoribus, piscatoribus, viatoribus, aurigis, vectoribus, cursoribus, publicis, castrensibus excubitoribus & urbicis noctes pervigilare totas. Illi ad pictas chartulas, ad calicem, ad choreas, ad fabulas & tibias amatorias, isti ad vestes pro nuptiis aut funeribus suendas, ad furnum instruendum, ad feras indagandas, ad onera tranvehenda, ad litteras deferendas, noctibus totis sunt vigilantissimi. Et vos, ô Christiani torpidissimi, cum Christo horula vel unâ non potestis, imò non vultis vigilare. Vel horulæ pars matutinis & vespertinis precibus danda, prolixum vobis & nimium videtur, auspicari mensam, & claudere precationibus puerile censetur. Eone mali moris prolapsi sumus, ut molestum sit & grave, initium diei & exitum ritu Christiano dare? eone vitiosissimi degeneravimus, ut etiam erubescamus Deo preces adhibere? Exurgite, & deprecemur Deum, quia sic Deo jungimur. *Præoccupemus faciem ejus in confessione*, quod David monet, & in Psalmis jubilemus ei. Priusquam alii hesternam crapulam edormiant, & stratis consurgant, divina nos obsequia paremus? Vigilemus ad Deum diluculo, nec vesperi sine Deo vigilare destinamus. Hoc nos Tobias, hoc Ratio, hoc ipsum Tempus, hoc sapientum voces, hoc exempla optimorum, hoc prisci Patres, hoc Prophetæ & Apostoli, hoc ipse Christus nos docet. Nimiùm indocile est discipuli, sub tor magistris nil proficere. Oratio nervus animi, caput omnis boni; Oratio nos Deo jungit. *Sine intermissione orate.*

PARS SECVNDA.

CAPVT PRIMVM.

Tobias junior sanitatis à Deo impetranda cupidissimus.

Tob. cap. 8. v. 6. & 10.

OBIA & Sara matrimonio juncti tribus noctibus instanter orabant ambo simul, ut sanitas daretur eis. Orationis hæc erat formula: *Miserere nobis, Domine, miserere nobis, & consenscamus ambo pariter sani.* An non erant alia potius à Deo quam sanitas petenda? Petere valetudinem, sapiens petitio, quæ plurimum complectitur b. Cui. Et consenscamus, rogant ambo pariter sani. Quam amabilis sit thesaurus sanitas, à plurimis tamen neglectui habeatur, dissertatione hac exponendum.

§. I.

Sanitas est suavissimū vitæ condimentum. Vos, lambi.

Sanitas divinum maximè suavissimūque vitæ condimentum semper habitum. Qui sanus est, sat dives est, etsi se divitem esse nesciat. Metro veteri ferebatur: *Quid sanitate vita habet præstantius? Rectè valere, res est jucundissima.*

O sanitas, nobis bonum tu maximum es! Monile nullum sanitate gratius.

Latinis ad omnem epistolam solennissima coronis est, VALE. Hoc enim est dicere: Mi Domine, mi frater, mi amice inter corporis bona excellentius nullum est secundà valetudine, hanc tibi opto, vovebque, VALE. Ardens Tobias votum fuit: *Consenscamus ambo pariter sani.* Tanta sibi, quam conjugi longævam sanitatem pe-

tit. Multum profecto petiit, tamen rem corporis solum petierit. Querit Theologorum princeps: *Utrum debeat aliquid determinatè à Deo petere?* Socrates olim censuit, nihil à Diis petendum, quàm ut bona tribuerent; ipsi enim sciunt, aiebat, quid cuique sit utile. Tobias rogat valetudinem prosperam velut adjumentum maximum ad rectè ac laudabiliter Deo servendum.

Reverà rale corporis bonum est valetudo, ut omnis ab eâ hilaritas vitæ ac voluptas pendeat. Omnia amica, grata omnia reddit sanitas: quid honores, aut quid opes absque sanitate magni conferunt? Mors est diuturna, voluptas quæ vivitur sine sanitate, vitæ. Valet regum delicia, si vitæ pedit vobis contubernium sanitatis. Ille verè vivit, qui det. Arabes dicere solebant: Sicut omnia, quæ ambrosius Celi continet, à sole, sic voluptas omnis à valetudine dependet. Hominem ægrotum doloribus correptum, in argenteâ lecticâ, quam blandissimè componite, plura lectuli olorinæ sint mollissimæ, lecticam operiant phrygii operis cortina pretiosissimæ, apponantur exquisitissimi cibi, cerebrum Jovis, præstantissimum nedat, in ægri conclave Aulædi veniant peritissimi, & molli dulis ægrum mulceant suavissimis, hæc ægro sunt amara omnia; nil horum afficit. Lectus etsi mollissimus eum tamen urit, conopæum non delectat, cibus ac potus lelectissimus non exhilarat, nobilissima musica non recreat; fastidit æger & nauseat omnia, quia æger est.

Idcirco Pythagoras tria suasit à Diis petenda, formam, opes, sanitatem. Inter quæ optatissimum semper censetur sanitas, hoc quidem triplici gradu. Optimum & primum, Bene valere; alterum, formosum esse; tertium, divitias habere nullâ fraude quasitas. Ita inter hæc bona ducit agmen valetudo.

Sanitas, robur; quartum, opes non casâ, sed acervum ceruantes, scilicet justitiam.

Servitia Deo præstanda magnam partem pendent à valetudine. Nam subinde res minutissima, dens unicus, sed cariosus, aut corruptus, oculus læsus, digitus verminosus, vesicæ calculus ita hominem sibi rapiunt, ut nec legere, nec scribere, nec laborare, nec orare, sed nec sani quidquam aut ferri cogitare liceat. Torum sibi hominem vendicat dolor. Hinc Pyrrhus Epirotarum rex, post Alexandrum Macedonem, non auctiorem potentiam, nec amplius regnum, nec horum quidquam petiit, sed unam, atque unicam sanitatem. Omnia cetera bellè successura ratus, si non deesset sanitas.

Satis sibi visus beatus, si satis esset sanus. Cælius Rhodiginus Pyrrhi mentionem injiciens, verbum è verbo ita expressit: Pyrrhum, qui Epirotis imperitavit, quæ post Alexandrum rei militaris prudentissimus est adjudicatus, ferunt, ubi immolaturus templum inviseret, non regi ampliore modum, non de hoste victoriam præsignem, neque item gloriam illustriorem, aut divitias & id genus alia, quibus mortalium plerique attenti inhiant, sed sanitatem modicam, non de hoste victoriam solitum; seu parte hac bene constituta, prosperius celsura viderentur omnia. Nam si toto sinu sese affundat Fortunæ afflatus, absit autem valetudo recta, nullum illinc profuit emolumentum quod juvet. Propterea Antiochum cognomento Sotera, prælio cum Galatis congressurum legimus, in quiete arbitratum Alexandrum sibi assistere, monerèque, ut prius quam in aciem milites produceret, non aliud proponeret illis signum, quam *ὕψιστος*, id est, bene valens. Quod cum is non neglexisset, nobilem de hostibus victoriam assecutus. Scimus porò mandatorum librum ab Imperatore dari solitum, in quo præceptum primum erat de sanitatis curâ. Pythagoras quoque in epistolis non aliâ est usus consolatione, quam ut juberet *ὕψιστος*. Id institutum & Pythagorici mox servarunt, veluti animæ, corporique nil amplius congrueret, hocque uno hominis bona universa comprehenderentur. Quin & symbolum, quo inter compares uterentur, dicebatur *ὕψιστος*, id est, sanitas.

Ejusdem animi præficus Satyrographus Junius canebat, & monebat:

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.
Aristoteles Stagyræus libros de moribus ad Eudæumum his omnino verbis orsus: Qui, ait, Numinis sententiam in Delo edisserit, vestibulo templi inscripsit: Non in eodem omnia convenire: Bonum honestum & jucundum. Nam justitia quidem cultum, rem esse pulcherrimam, sanitatem præstantissimam, rei verò amatæ consecutionem suavitissimam. Ergo justitia res præficus venustissima, valere, præcellentissima. Sed sanctioribus nos agimus testimoniis. Siracides summo valetudinis encomio: Non est, inquit, census super censum salutis corporis. Melior est mors, quam vita amara, & requies æterna, quam languor perseverans. Melior est pauper sanus, & fortis viribus, quam dives imbecillus. & flagellatus malitia. Quidquid argenti, quidquid gemmarum & auri acerves, id omne sanitati neutriquam poterit æquiparari. Sanitas melior est omni auro & argento, addit Ecclesiasticus, & corpus validum melius, quam census immensus. Omnes Persicæ gazas, montesque aureos antestat sanitas. Argæus mons Cappadociæ, Dardanus Apuliæ, Hæmus Thessaliæ, Caphareus Euboiæ, Alburnus Lusitanæ, Pyrenæus Hispaniæ & Galliæ montium maximi, sint merum aurum, gemmæ meræ, census sanè immensus, sed melior illo est sanitas. Ergo verè dixerim: Quid sanitas vita habet præstantius? Rectè valere & sapere, duo vitæ bona maxima.

Beatus Ignatius Lojola cum Romæ in suburbano domum cœpisset struere, quæ suorum valetudini commodaret; fuerunt, qui dicerent, penuriam rei familiaris obstare, neque verò id esse temporis, quo de struendis, sed de pane cogitetur. At verò Ignatius, plu-

ris sibi ajebat esse cujusvis sanitatem è suis, quam omnes thesauros. Et illud porò addebat: Cum homo ægrotat, raro aliquid boni potest in aliorum utilitatem facere, quando verò sanus est, potest multa bona facere.

Albertus Imperator rogatus, quid demum in rerum naturâ sibi carissimum haberet? Sanitatem respondit. Tam enim pretiosus est, inquit, sanitatis thesaurus, ut quidvis potius, quam hunc patiamur nobis eripi.

§. II.

Est qui dicat: Non opus hîc multis testibus; ista de præfacili credimus. Quæ porò? Certissimum Quæritur igitur quod Siracides dixit: Non est census super censum salutis corporis. Jam ex te, mi Lector, pauca liber quærentes:

I. Si summus, sanitas, thesaurus, cur illum non pluris æstimamus, cur Deo non frequentius de inestimabili hoc beneficio gratias habemus? Verè enim Franciscus Petrarcha: Ingratissimi mortales, inquit, bona vestra vix aliter, quam perdendo cognoscitis. Si corporis sanitas argenti & auri censum omnem excedit, assidue Deo gratias de incomparabili bono referamus.

II. Libet quærare: Si summus, sanitas, thesaurus, vel ex eo etiam capite, quod in morbo nihil loci sit ferendis laboribus, cur igitur penitentiam & emendationem vitæ, labores maxime serios ac difficillimos differimus in morbum? Quam temeraria hæc insania est? scilicet laborem exantlabit ægrotus, quem vix potest sanus? Tandem inter angustias deprehensus cogitur fateri: Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Non possum, heu non possum. Cur noluisti, cum potuisti.

III. Opportune quæram: Si summus, sanitas, thesaurus, cur illum intemperantiâ tam frequenti, tam facile dissipamus, imminuimus, projecimus? Apud plurimos nullus vitæ ordo est; omnia temere, & prout fert impetus, agunt. Nunc vesperi horâ quintâ, nunc septimâ, nunc octavâ, vel etiam nonâ cenant. Si necessitas id imperat, ferendum, legem ea non habet. At illi tales in ceteris quoque ordinis negligentes; promiscuè ac perturbatè agunt consuetâ immoderatione vitæ. Nam modò maturè cubitum eunt, modò tardè, ac serò, jam summo mane de toro surgunt, nunc ipso pæne meridie adhuc stertunt, nunc velut sudaturi calefaciunt, nunc eorum fornacula nihil animæ habet; jam corpus exercent vehementissimè, jam omnis languet exercitatio: Eadem inconstantia, & perturbatio in aliis etiam feruntur. Vix quidquam tempestivè agunt, aut ex ordine, nisi casu. Pleraque omnia indispositè, turbulenter, sine ordine, promiscuè, ac confusè tractant; hinc intemperantia varia, diæta nulla. Moderatio, mundities, ordo plurimum sanitati conferunt. Immoderatio vitæ morbis & vitiis patrocinatur. Saluberriima Pauli præceptio est: Omnia honestè, & secundum ordinem fiant in vobis. Si tantum ergo valetudinis pretium est, cur illud non pluris æstimamus?

IV. Jure quæriverim: Si summus, sanitas, thesaurus, cur illum adeò negligenter, custodimus, & frequentissimè adeò petulanter perdimus, quò, potiusque nimio? Quot hominum millia intemperantiæ soli culpam & causam sui morbi possunt impingere, quot millia vitam sibi adimunt potitando: seipsos jugulant vino. Non illos jam lectus, hos tumulus citaret, nisi cibo, vinoque prægraves expunctâ temperantiâ valetudinem vitiaissent. Ideo illi ægrotant, quia stomachum onerarunt epulis, certâ valetudinis noxâ, quæ tantò gravior, quanto crebrior; ideo isti præmature cadunt fato, quia sanitatem perdiderunt comessando.

Hhh

§. III. Gor

Tobias junior diuina gloria præco amplissimus.

Stobæus sermo 99. Gorgias rogatus, teste Stobæo, quomodo tandem ad illud ætatis pervenisset? quem cibum potumque adhibuisset? At ille Ego, sebat, nihil unquam voluptatis causâ comedi, aut feci. Sapientissimè factum, & Christiano dignum. Rogatus & Hippocrates qui tuenda esset valetudo? Elegans illud respondit: Σίτη, κρέας, & ποτός, ἀφ' ὧδ' ἰσθία, & εὐνὴν ὑγιήσαντα: Cibus, potus, somnus, venus, moderati sint hæc omnia.

Clarissimus medicinæ doctor Hippolytus Guarinius abominanda humanæ gentis eruditè profectus, quatuordecim proluxis dissertationibus hoc unum solidis rationibus commonstrat, ad valetudinem corrupendam & extinguendam vitam non esse promptius, deteriusque malum impurâ Venere, incontinentiâ, libidine. Hoc omnium sapientum est effatum, corporis viribus & valetudine summè noxiam esse salacitatem ac lasciviam. Hippocrates ergo rectissimè tam cibi ac portionis, quàm somni ac veneris moderationem exigit ab iis, quibus curâ sanitas est. Epulis se refecit, proximus ad morbum gradus est. Indignabundus olim Diogenes iis graviter succensebat, qui opimis sacrificiis bonam valetudinem potularent, & in ipso, quod facerent, epulis sese ingurgitarent, atque ita bonæ valetudinis facerent jacturam, dum ejus peterent gratiam. Democritus dicere solebat: Bellissimi homines sumus, quod ardentissimè optamus, id curamus negligentissimè. Valetudinem omnes expetunt, interim immoderatè vivendo suæ ipsi valetudinis prodigioses sunt. Selterium vel unicum bis tæve manu versamus, antequam in alienos oculos emittamus, valetudinem rem omnium pretiosissimam intemperantiâ tam frequenti abjicimus.

Plutarchus conservandæ sanitatis præcepta tradens utilissima: Non refugere laborem, inquit, cibo non factiari, saluberrima sunt. Idem Lævinus Læmnius Medicus peritissimus præcipiens: Tria, inquit, saluberrima: Velci citra saturitatem; Non refugere laborem; Naturæ semen conservare. His apposita totidem insaluberrima: Cibo a aut potu distendi; Ignaviâ torpescere; Venere enervari. Hinc præci tres Deas, quæ vitam extendent, Veneri adversarias statuerunt: Minervam Temperantiæ ac Sapientiæ præsidem; Dianam exercitacionis; Castitatis Vestem. Synesius ὁ ἐ Πενταπόλει Africa Christianus philosophus: Necessarium, inquit, bonum est cibi parsimonia, quam alius forsitan irriserit; tibi nefas, cum Hippocratem jactes, qui inedia dixit sanitatis matrem. Cælius ὁ Rhodiginus: Ad sanitatem, a multo utilissima est in cibis temperantia. At nos veterum præceptiones de tuendâ valetudine non ignoramus, interim nostris vivimus moribus. Potior nobis est gula, quàm valetudo bona. Germani veteres verbo tam celebri, quàm utili monebant: Os hominis aut carnifex est, aut Medicus stomachi. Os gulosum & intemperantiæ assuerum, tam stomachum quàm alia corporis membra jugulat; os regi patiens, & temperantiæ amicam suo domino pro centum medicis est.

Hoc profectò certissimum, nec ullis argumentationibus convellendum: Quòd cibus ac potus est parcior, hoc valetudo firmiter, constantior, hoc vita vegetior, productior. Luculentissimum est illud Siracidæ oraculum: In multis escis erit infirmitas. Propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinentes est, adjiciet vitam. Si ergo non est census super censum salutis corporis, tantò quisque impensius Deo gratias agat, quantò diutius hoc censu fruatur; doleat hunc censum sæpius cibo, potumque turpiter imminuisse; statuat summâ moderatione ac cura, quod reliquum habet, tueri. Thesaurus summus sanitas.

Eccli. c. 37. v. 33. & 34. obierunt, qui autem abstinentes est, adjiciet vitam.

Spæraverat quidem Tobie socer Raguel, suis precibus Deum annuisse, Asinodæum cacodæmonem profligatum esse: nihilominus nuptiali gaudio jam finito sollicitudinis & curarum plenus summo mane in imam domum cum famulis suis descendit, & in omnem eventum, arbitris remotis, clam effodit sepulchrum, ita secum ratiocinatus: Ne forte simili modo venerit ei, quòd & ceteris illis septem viris, qui sunt ingressi ad eam. Parato tumulo ad conjugem suam reversus Raguel: Mitte, inquit, ancillarum unam, quæ videat, num conjuges novi etiãnum incolumes sint & sani. Sin minus, novo funeri, & nostro honori ante lucem consulemus. Ancilla brevi rediit, & ambos, quàm integerrimè valere nuntiavit. Raguel & Anna tam felici nuntio exhilarati, & continuo in divinas laudes effusi: Benedicimus te, ajunt, Domine Deus Israël, quia non contigit, quemadmodum putabamus. Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam, & exclusisti à nobis inimicum persequentem nos. Misertus es autem duobus unicis. Fac eos Domine plenius benedicere te, & sacrificium tibi laudis tue, & suæ sanitatis offerre, ut cognoscat universitas gentium, quia tu es Deus solus in universâ terrâ. Mox Raguel paratam foveam repleri jussit, priusquam illucsceret, ne quid terratis ea res moveret.

Pari modo Tobias in divinas laudes excurrrens amplissimè: Domine Deus patrum nostrorum, inquit, benedicant te celi & terra, mareque & fontes, & flumina, & omnes creature tuæ, quæ in eis sunt. Tu fecisti Adam de limo terræ, distig, ei adjutorium Evam. Et nunc Domine tu scis, quia non luxuria causâ accipio sororem meam conjugem, sed solâ posteritatis dilectione, in quâ benedicatur nomen tuum in sacula seculorum. Hinc merito Tobias divinæ laudis præconem amplissimum appellamus. Hic geminum vitæ sanctioris caput explicandum. 1. Sibi nihil adscribere. 2. Deo adscribere omnia. De utroque nunc plura.

§. I.

Primus Christianæ sanctimonie fons: Sibi nihil vitæ mam agnoscere, se nihil hominis esse profiteri. Quâ in re regius vates David exercitatusissimus: Tu es ipse rex meus, inquit, & Deus meus, qui mandas salutes Jacob. In te inimicos nostros ventilabimus cornu (uti bubalus cornibus prehensum hominem in altum eventilat) & in nomine tuo (non nostro) spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non salvabit me. Nam etsi armamentaria mea omnia sunt instructissima, etsi copiosi sub meis signis militent exercitus, etsi æraria mea sint auto refertissima, vanæ sunt, nullæ sunt vires meæ, si tua desit dextera. Non egredieris Deus in virtutibus nostris. Non acervata pecunia, belli nervus, nec miles veteranus & copiosus, nec expeditus & abundans commeatus bella reddunt felicia, & victorias donant, sed invicta Numinis dextra. Quandoque illas nobiscum ratiunculas conficimus, ut credamus non posse non felicissimos succelsum tam bene constitutis rebus respondere. Toto sæpissime cælo erramus. Ruunt omnia divinis præfidiis non fulta; vanissimum, nullum est omne humanum firmamentum potentiâ Numinis destitutum.

Cum Samson Philistæorum mille strage in unâ unum velut cumulum jugulasset, nullam erexit aram, nullum obrulit sacrificium, non audita gratiarum actio ulla, sed illud: In maxillâ asini, in mandibulâ pulli asinarum delevi eos, & percussi mille viros. Mox eâ correptus est sibi ut diceret: En sibi morior. O Samson, hæc sitis aliter te docebit loqui, & victoriam hanc obtupecendam non tibi, sed Deo.

Ad corrupendam valetudinem non est deterius malum libidine. Quod Nicotomus l. 1. c. 10. uberius exponit. Hic Maronis illud usurpare liceat: Sed non ulla magis vires industria firmat, quam venere & cæci stimulos avertere amoris. l. 3. Georgic. ante med. Plutarchus in præceptis de sanit. Lævinus in exhortat. ad vitam optimè insinuat. d. 2. 9. a. Volfgangus Kellian. in suis fastis mense Mario Anno 1637. his verbis utitur: Dubi ut sunt / so wudfu ait. b. Synesius epist. 115. c. Calius lib. 30. l. 7. antiquar. cap. 13. mihi pag. 1158.

Marginal notes on the right edge of the page, including references to other works and authors.